

J.C. Romaguera

Un ampli sector del públic assistent a les sales cinematogràfiques sembla que queda embadalit o, el grup més entusiasta, fins i tot aplaudeix amb goig la darrera bufonada de Michael Moore, *Fahrenheit 9/11*, que es presenta com un atac implacable contra un altre bufó anomenat George W. Bush, però que esdevé en un exercici infructuós de caricaturització i denúncia. Obra imprudentment demagògica, insultantment tendenciosa i tristament plantejada, que tan sols aconsegueix fer una mica més divertit el protagonista i reiterar tot allò que la resta del món coneix, menys el propis habitants dels Estats Units. Resulta curiós tanta xerrameca al voltant d'una pel·lícula que no és més que un foc d'artifici, els efectes del qual són inversament proporcionals a les seves intencions —que són moltes i ambiciosos—, tenint en compte que l'atac més rabiós contra una determinada forma de ser dels estatunidencs arribà fa aproximadament un any de la mà de Lars von Trier i la seva contundent faula, *Dogville* —a la qual cal afegir, en una espècie de trilogia, *Mystic river*, de Clint Eastwood, i *Elephant*, de Gus Van Sant—.

No és la primera vegada que el cineasta danès llança, de manera dissimulada, però punyent, un cop de puny contra els budells —perquè consciència en resta molt poca— del poble dels Estats Units. Ja, l'implícit al·legat contra la pena de mort que portava *Bailar en la oscuridad*, no va caure d'allò més bé entre alguns crítics cinematogràfics nord-americans, que recriminaven a Lars Von Trier que hagués fet un film ambientat en els Estats Units, quan ell no havia —ni pensa fer-ho mai— trepitjat aquell país. Ja se sap que per

aquells paranys si la crítica ve de dintre no hi ha cap problema —sobretot si la fa un *showman* com Michael Moore—, però si les denúncies vénen de l'altra banda del bassiot, tal vegada acabis format part del seguici de Bin Laden. Com a resposta i amb una clara voluntat provocadora, Lars von Trier va plantejar-se la història de Grace, una jove fugitiva —sembla ser que s'amaga d'una banda de gàngsters— que arriba a un petit poble de les Muntanyes Rocoses, en plena època de la Depressió; una història que està inspirada en la cançó *La pirata Jenny* que pertany a *L'òpera dels tres penics*, de Bertolt Brecht.

El principal handicap de *Dogville*, i de la majoria de pel·lícules de Lars von Trier, és que la polèmica que les envolta ja no atén tant a les conclusions que planteja el tema tractat, sinó que el debat calorós i polèmic, roman, sense possibilitat d'avançar, al voltant de les rupturistes concepcions estètiques que plantejen les seves pel·lícules, menys innovadores, això sí del que alguns proclamen admirats. L'esmentada *Bailar en la oscuridad* o la controvertida *Los idiotas* —pel·lícula que encapçalà el moviment Dogma 95— partien de concepcions estètiques que buscaven noves possibilitats expressives pel que fa al llenguatge cinematogràfic, ja fos a través d'un gènere clàssic com el musical, ja fos mitjançant un alliberador acte artístic que esdevenia l'autèntica democratització del cinema. Però això no lleva que al darrera tan sols hi hagués un espai buit, sinó tot el contrari, ja que si alguna cosa sembla que caracteritza el cinema de von Trier és una forta implicació moral respecte del comportament humà.

Tal vegada l'opció d'"escenificar" tota la pel·lícula sobre un plató, evidenciat com a tal pel fet que els carrers, les

cases, les seves parets i les seves portes, els arbres i fins i tot un ca són "representats" amb dibuixos fets amb guix sobre el paviment, sobti més d'un espectador, però no crec que l'hagi d'elluarnar fins el punt que romanguí impassible davant el ferotge discurs que hi ha darrera la història. El sorprenent plantejament de la posada en escena que fa Lars Von Trier, de clara filiació brechtiana, i a través de la qual renuncia a qualsevol tret naturalista del relat, plantejat des de l'inici com un conte dividit en un pròleg i nou capítols i introduït per una bella i retòrica *veu en off*, no resta coherència ni narrativa ni dramàtica, sinó tot el contrari, ja que assoleix l'objectiu de potenciar el caràcter moralitzant de la història.

Així és com *Dogville* esdevé una contundent i pessimista faula que remet a la filosofia de Hobbes (*l'home és per a l'home un ca*, s'hauria d'afirmar respecte *Dogville*) per parlar-nos de l'abjectió dels membres d'una societat en què el comportament altruista i els sentiments benèvols són recompensats amb l'exploació física i la humiliació moral. Grace, ésser bondadós, generós i innocent, en principi germana cinematogràfica de Bes, Karen, i Selma —protagonistes respectives de *Rompiendo las olas*, *Los idiotas* i *Bailar en la oscuridad*— topará amb una comunitat aparentment plàcida però en el fons de comportament opressor i vexatori. Aquesta reacció per part del habitants del poble, provocada en part pel temor i la incertesa que provoca la presència de Grace, farà que aquesta adopti un canvi d'actitud insòlit i sorprenent, de manera que esdevindrà antagonista de les tres protagonistes esmentades, en convertir-se en un àngel exterminador i venjatiu. Canvi de registre brutal respecte de les tràgiques heroïnes de Lars von Trier que serveix per magnificar coherentment el discurs ensorrador i furiós que revela *Dogville*. La conclusió no admet discussió alguna: Els Estats Units d'Amèrica, l'anomenada terra de les oportunitats i sobretot de la llibertat, bressol de qualsevol somni de qualsevol ciutadà del món, és un infern que genera odi, rancúnia i venjança, és un podrimener capaç de corrompre un àngel benvolent i altruista fins a convertir-lo en un àngel exterminador, cruel i despietat. ■

